

Професійний стандарт фахівця у сфері публічних закупівель: зміни для закупівельників

Неабияке значення для реформи системи публічних закупівель має ст. 11 Закону України «Про публічні закупівлі». Вона передбачає запровадження замовником в організації окремої посади (уповноважена особа) для проведення процедур закупівель, що є фактичною поступовою ліквідацією тендерного комітету.

Структурна організація процесу закупівель передусім впливає на якість організації та проведення процедур закупівель. На даний час лише 10 % замовників призначили у своїх організаціях уповноважену особу із закупівель, а 90 % створили тендерні комітети.

Обрана держструктурами модель тендерного комітету, на думку багатьох фахівців, є відверто недосконалою. По-перше, членами тендерного комітету зазвичай стають юристи, бухгалтери, працівники планово-економічного відділу тощо. З-поміж них вибирають секретаря тендерного комітету, який виконує чимало фінансово важливих завдань, на які витрачає багато робочого часу. Учасники тендерного комітету, що мають постійно брати участь у нарадах, перевірках і узгодженнях рішень і документів, систематично відволікаються від своїх основних функціональних обов'язків, що затягує основний робочий процес.

По-друге, лише 7,6 % організацій оплачують роботу учасників тендерного комітету за проведені закупівлі. Проте доволі часто їм виписують премії в розмірі 50 % від посадового окладу, відправляють на навчання для підвищення кваліфікації тощо. Утримання однієї штатної одиниці значно дешевше, ніж створення тендерного комітету з п'яти осіб, що вже працюють, як щодо оплати роботи, так і підвищення їх кваліфікації.

Уже підраховано, що значно перспективніше запровадити в Україні інститут уповноважених осіб і ввести такого фахівця/кількох фахівців у штатний розклад державних бюджетних організацій. Говорячи про логічний розвиток сфери закупівельної діяльності, поява штатної одиниці «Уповноважений фахівець» і підготовка кваліфікованих спеціалістів за спеціальністю «Фахівець з публічних закупівель» — один з пріоритетів галузі.

Важливим кроком на цьому шляху стали розробка і запровадження єдиного професійного стандарту для професії «Фахівець з публічних закупівель», створення узгодженого розуміння вимог до осіб, що займаються закупівельною діяльністю, спрощення переходу від формату роботи тендерних комітетів до фахівців з публічних закупівель, які згодом виконуватимуть роль уповноважених осіб.

Робота над стандартом розпочалася з листопада 2018 року після затвердження Міністерством економічного розвитку і торгівлі України (далі — МЕРТУ) наказу від 30

жовтня 2018 року № 1573 про створення робочої групи щодо розроблення професійного стандарту для професії «Фахівець з публічних закупівель». До неї увійшли посадові особи від МЕРТУ, представники вищих навчальних закладів, громадських організацій та експерти у сфері публічних закупівель. Усіх членів робочої групи об'єднала одна мета — розроблення уніфікованого стандарту закупівельника. Мені також пощастило бути учасником робочої групи, тож можу детально розповісти про законодавчі новації.

Професійний стандарт фахівця у сфері публічних закупівель

Після розроблення стандарту, розгляду та винесення його в установлені законодавством строки на обговорення громадськості 18 лютого 2019 року наказом МЕРТУ від 18.02.2019 № 234 було затверджено Професійний стандарт «Фахівець з публічних закупівель». У стандарті ретельно вписано основні функції фахівців із закупівель, особливості проведення їх сертифікації, підвищення кваліфікації та оцінювання, а також визначено тематику навчально-методичних програм.

Крім того, Національний класифікатор України ДК 003:2010 «Класифікатор професій», затверджений наказом Держспоживстандарту від 28.07.2010, № 327 містить посаду «Фахівець з публічних закупівель» (код 2419.2).

Основна **мета** професіоналізації сфери публічних закупівель — це створення високопрофесійного ринку публічних закупівель.

Фахівець із закупівель повинен знати:

норми закупівельного законодавства та норми суміжного законодавства (господарське, адміністративне, цивільне законодавство);

правила ділового мовлення, спілкування та ведення переговорів;

цілі та інтереси установи/організації/підприємства при визначенні потреб у закупівлі;

методи та інструменти аналізу інформації, структурування та систематизацію даних;

джерела та методи збирання інформації та її узагальнення;

методи оцінки можливих ризиків;

перелік відкритих реєстрів і даних;

принципи та методи конфліктології;

правила документообігу, порядок зберігання, архівування та знищення документів;

функціонал, структуру та принципи роботи електронної системи закупівель/електронних майданчиків.

Уміння та навички відповідно до трудових функцій:

Взаємодіяти з внутрішнім замовником (структурним підрозділом).

Комунікувати й співпрацювати з фахівцями інших підрозділів установи/організації/ підприємства.

Опрацьовувати інформацію та формулювати структуровані висновки.

Працювати з великим обсягом інформації.

Представляти опрацьовану інформацію комплексно з обґрунтуванням необхідності проведення закупівлі товарів, робіт і послуг.

Використовувати різні інструменти й техніки для збирання та оброблення інформації.

Аналізувати й систематизувати інформацію.

Виявляти фактори, що впливають на коливання цін товарів, робіт, послуг.

Уміти визначати пріоритети.

Уміти використовувати аналітичні інструменти та сервіси для аналізу, контролю та моніторингу закупівель/замовників/учасників.

Використовувати правила ділового мовлення, спілкування та ведення переговорів.

Ухвалювати управлінські рішення на основі наявної аналітики у сфері закупівель.

Уміти кваліфіковано інтерпретувати нормативно-правові акти та здійснювати їх

відповідне застосування.

Прогнозувати подальший розвиток ситуації.

Визначати тимчасові взаємозв'язки і послідовності причинно-наслідкових зв'язків.

Оцінювати ринкову ситуацію та інфляційні процеси.

Застосовувати в роботі чинні стандарти й технічні умови товарів, робіт і послуг, які закуповує замовник.

Застосовувати прийоми критичного мислення.

Ухвалювати рішення, які обґрунтовані об'єктивними передумовами і фактичною інформацією.

Передбачати наслідки ухвалених рішень і дій.

Дотримуватись принципів об'єктивності, неупередженості та законності при ухваленні рішень.

Використовувати сучасні комп'ютерні програми та інформаційні технології. Уміти кваліфіковано інтерпретувати нормативно-правові акти та відповідно їх застосовувати.

Оцінювати результати власної роботи.

Компетентно й аргументовано пояснювати позицію щодо закупівлі.

Взаємодіяти з контрольними й правоохоронними органами.

Дотримуватись правил документообігу, порядку зберігання, архівування й знищення документів.

Застосовувати набуті знання та навички в роботі.

Працювати над удосконаленням своїх знань.

Використовувати сучасні комп'ютерні програми й інформаційні технології.

Оприлюднювати/розміщувати/вносити зміни інформації та документів в електронну систему закупівель.

Де пройти навчання

Наразі здобути відповідний фах закупівельника можна кількома способами, отримавши первинну професійну підготовку (бакалаврський рівень) та повноцінну вищу освіту (магістерський рівень). Також система навчання фахового закупівельника (уповноваженої особи) передбачає регулярне підвищення кваліфікації (не рідше одного разу на 3 роки) на курсах, у тому числі безкоштовних онлайн-курсах, рекомендованих Уповноваженим органом у сфері публічних закупівель. А також періодичне підвищення кваліфікації згідно з потребами та відповідно до змін у законодавстві.

З ініціативи МЕРТУ щодо професіоналізації сфери публічних закупівель низка вищих навчальних закладів упровадила спеціалізацію з підготовки фахівців з управління публічними закупівлями. Зокрема, такі державні заклади:

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Харківський національний університет будівництва та архітектури (за спеціалізацією «Публічні закупівлі»).

Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського (за спеціалізацією «Правове забезпечення публічних закупівель»).

Запорізький національний університет (за спеціалізацією «Управління публічними закупівлями»).

Також в Україні є низка закладів вищої освіти приватної форми власності, які здійснюють навчання фахівців із управління публічними закупівлями в результаті запровадження освітніх програм, навчальних дисциплін, модулів (обов'язкових або вибіркових), курсів для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів, а саме:

ВНЗ УКООПСІЛКИ «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Карпатський університет імені Августина Волошина.

Інститут економіки та менеджменту Відкритого міжнародного університету розвитку

людини «Україна».

ВНЗ «Університет економіки та права «Крок».

ВНЗ «Київський університет ринкових відносин».

ПВНЗ «Європейський університет».

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом».

Зміни, на які очікуємо

Наразі державою передбачено поступовий перехід від популярної в державних організаціях моделі закупівель «тендерний комітет» до введення у штатний розпис «фахівців з публічних закупівель», що фактично є уповноваженими особами. Уже підготовлено зміни до Закону України «Про публічні закупівлі», де передбачено, що тендерні комітети замінять уповноважені особи. Коли вони набудуть чинності, уповноважена особа (уповноважені особи) стане єдиним фахівцем, який проводитиме процедури закупівель/спрощених закупівель та буде персонально відповідальним за них.

Визначатимуть уповноважену особу із закупівель, покладаючи на штатного працівника (працівників, оскільки замовник може самостійно визначити кількість уповноважених осіб. — **Ред.**) із вищою юридичною чи економічною освітою функцій уповноваженої особи (осіб) як додаткової роботи з відповідною доплатою згідно із законодавством. Або з залученням нового співробітника (співробітників), з яким (якими) укладатимуть трудовий договір (контракт).

Не може бути визначена уповноваженою особа, що залучена замовником (у разі такого залучення) за договором про надання послуг для проведення процедур закупівель/спрощених закупівель. Також у ролі уповноважених осіб не можуть бути посадові особи та представники учасників, члени їхніх сімей, а також народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим та депутати міської, районної в місті, районної, обласної ради.

Визначення або призначення уповноваженої особи (уповноважених осіб) не повинно створювати конфлікт між інтересами замовника та учасника чи між інтересами учасників процедури закупівлі/спрощеної закупівлі, наявність якого може вплинути на об'єктивність і неупередженість ухвалення рішень щодо вибору переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі.

Висновки

Щоб встигнути запровадити новації на своїх підприємствах, фахівцям у сфері публічних закупівель, які вже працюють у складі тендерних комітетів із додатковим навантаженням до основних посадових обов'язків, потрібно насамперед визначитися із навчальними курсами, які доведеться пройти, щоб відповідати національному стандарту фахівця з публічних закупівель і мати необхідні знання та навички.

Керівникам організацій, обов'язком яких є впровадження державних реформ на практиці, необхідно більш активно та оперативно вводити у штатний розпис посаду «Фахівець з публічних закупівель» і сприяти своїм співробітникам в опануванні нових посадових компетенцій.

Корисно прочитати:

- «Організація тендерного комітету (уповноваженої особи): від "А" до "Я"» — випуск журналу № 11 (74) за листопад 2017 року, стор. 8-15;
- [«Нацагентство з питань державної служби дало роз'яснення щодо віднесення посад фахівців з публічних закупівель до посад державної служби...»](#) — випуск журналу № 2 (77) за лютий 2018 року, стор. 29-31;
- [«Від відділу матеріально-технічного забезпечення до відділу закупівель»](#) — випуск журналу № 10 (85) за жовтень 2018 року, стор. 36-39.